

www.cemmis.edu.gr

Επίκαιρη Ανάλυση

Κέντρο Μεσογειακών, Μεσανατολικών και Ισλαμικών Σπουδών
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

№ 17

14 Ιουνίου 2011

Η Υεμένη σε κρίση:

κοινωνικές αναταραχές, φυλετικές συγκρούσεις,
γεωπολιτικοί ανταγωνισμοί ή κάτι περισσότερο;

Θανάσης Παπαμάργαρης*

Η Υεμένη βρίσκεται (και πάλι) σε κρίση, η οποία όμως φαίνεται να είναι διαφορετική από τις προηγούμενες: φυλές, κοινωνικά στρώματα, ακτιβιστές, πολιτικά κόμματα, αντάρτες, al Qaeda, στρατός και καθεστώς διαπλέκονται μαζί με τη φτώχεια, την υπανάπτυξη, την ανελευθερία, την απουσία δημοκρατίας και τους φρενήρεις ρυθμούς αύξησης του πληθυσμού παράγοντας ένα εκρηκτικό μείγμα, το οποίο εξερράγη με τη σπίθα της Αραβικής Άνοιξης, που μεταφέρθηκε μέσω των διαδικτυακών μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

* Ερευνητής στο Κέντρο Μεσογειακών, Μεσανατολικών και Ισλαμικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Πιο συγκεκριμένα, ο πρόεδρος Salih είναι ένας από τους βασικούς συμμετέχοντες, το μωσαϊκό των, διάσπαρτων ανά την επικράτεια, φυλών είναι ένας δεύτερος, ενώ ο στρατός, η μικροαστική και εργατική τάξη, οι ακτιβιστές και η πολιτική-κομματική αντιπολίτευση αποτελούν ορισμένους ακόμη ενεργούς πόλους στην παρούσα διαμάχη. Πρόκειται, επομένως, για μία σύγκρουση, κατά βάση φυλετικά δομημένη, δηλαδή το φυλετικό χαρακτηριστικό διαπερνά το σύνολο του πληθυσμού και υπερτερεί σε γενικές γραμμές κάθε άλλης πολιτικής, ιδεολογικής, κοινωνικής, ή και θρησκευτικής ταυτότητας.¹ Ουσιαστικά, “διαφορετικές έννοιες νομιμοποίησης συνυπάρχουν και ανταγωνίζονται”.²

Η αρχή της κρίσης σημειώθηκε τον Φεβρουάριο, όταν νεαροί, ως επί το πλείστον άνθρωποι και ακτιβιστές, προερχόμενοι κυρίως από τα μικροαστικά και εργατικά στρώματα της χώρας και ορμώμενοι κυρίως από το ξέσπασμα των Τυνήσιων και των Αιγυπτίων, ξεκίνησαν να διαδηλώνουν εναντίον της καθεστηκυίας τάξης και του αυταρχικού καθεστώτος του Salih. Τα κίνητρά τους θα πρέπει να αναζητηθούν στις πολύ υποβαθμισμένες συνθήκες ζωής³ και εργασίας, αλλά και στην κοινωνική και πολιτική καταπίεση που υφίσταντο. Τα διαδικτυακά μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Twitter) και ο άνεμος της Αραβικής Άνοιξης αποτέλεσαν την θρυαλλίδα της έκρηξης.

Οι φυλές της χώρας έκαναν την εμφάνισή τους αργότερα τασσόμενες κατά πλειοψηφία στο πλευρό των διαδηλωτών. Ειδικότερα, οι φυλές Hashid και Baqil,⁴ οι δύο μεγαλύτερες της χώρας, τάχθηκαν εναντίον του Salih.⁵ Παρά τη συγκυριακή συμμαχία τους, οι δύο φυλές δεν έχουν απολέσει το στοιχείο του ανταγωνισμού στις μεταξύ τους σχέσεις. Ειδικότερα, καθώς οι Hashid είναι ισχυρότεροι, οι Baqil δε θα επιθυμούσαν σε καμία περίπτωση την υπερβολική ισχυροποίηση των πρώτων. Ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψιν ότι οι Hashid είναι καλύτερα τοποθετημένοι και δικτυωμένοι εντός του υεμενίτικου κομματικού συστήματος (κατά κύριο λόγο πρόκειται για το κυβερνητικό GPC και τον αντιπολιτευτικό συνασπισμό υπό το κόμμα Islah).⁶

Οι εξελίξεις αυτές αύξησαν, τον Απρίλιο του 2011,⁷ περαιτέρω τον, ούτως ή άλλως, κεντρικό ρόλο του στρατού. Χάνοντας τη στήριξη μεγάλου μέρους των φυλών και τον έλεγχο του κόμματος του, ο πρόεδρος στράφηκε στο στρατό, του οποίου τα πλέον επίλεκτα, ισχυρότερα και καλύτερα εξοπλισμένα τμήματα ελέγχουν άνθρωποι του στενού οικογενειακού και (δευτερευόντως) φυλετικού του κύκλου.⁸ Μέσω της ίδιας μεθόδου, ασφυκτικός έλεγχος ασκείται και στις υπηρεσίες πληροφοριών.⁹ Ο έλεγχος του στρατού και των σωμάτων ασφαλείας εξισορροπεί την πολιτική δύναμη φυλών και διαδηλωτών, με άμεσο αποτέλεσμα η έκβαση της διαμάχης να είναι εξαιρετικά αμφίβολη μέχρι και σήμερα. Η αναχώρηση του Salih για τη Σαουδική Αραβία με πρόσχημα τα τραύματά του ίσως να είναι σημάδι ανατροπής αυτής της εξισορρόπησης εις βάρος του καθεστώτος.

Σε αυτήν την εξαιρετικά περίπλοκη κατάσταση θα πρέπει να προστεθούν τρία ακόμη στοιχεία: ο ρόλος της al-Qaeda, των ανταρτών al-Houthi και των περιφερειακών και παγκόσμιων δυνάμεων (Σαουδική Αραβία και ΗΠΑ).

Η Υεμένη θεωρείται από τις ΗΠΑ ως ένα από τα μεγαλύτερα καταφύγια της al-Qaeda παγκοσμίως και το σημαντικότερο στην Αραβική Χερσόνησο.¹⁰ Για το λόγο αυτό είναι που έχουν οργανώσει σειρά επιθέσεων με στόχο τον ηγέτη της, Anwar al-Awlaki. Ανεξάρτητα από το πραγματικό μέγεθος της απειλής, ο Salih, εκμεταλλευόμενος την τρομοκρατική επίθεση της al-Qaeda στο αμερικανικό αντιτορπιλικό Cole τον Οκτώβριο 2000, έχει επιδιώξει και έχει επιτύχει πολλάκις την αμερικανική στρατιωτική, οικονομική και πολιτική στήριξη. Προτάσσει μάλιστα ως λόγο ότι ο ίδιος αποτελεί το μόνο ανάχωμα εναντίον της επικράτησης της διεθνούς τρομοκρατίας στη χώρα.

Κατ’ αυτόν τον τρόπο πέτυχε να του χορηγηθεί οικονομική και στρατιωτική βοήθεια (μεταξύ άλλων, \$42.500.000 αμερικανική ανθρωπιστική βοήθεια για το 2010, \$150.000.000 βρετανική αναπτυξιακή βοήθεια για το ίδιο έτος)¹¹, με αποτέλεσμα να εκσυγχρονίσει και να

ισχυροποιήσει τις ειδικές δυνάμεις της χώρας, ορισμένα επίλεκτα σώματα στρατού, αλλά και τις υπηρεσίες πληροφοριών. Η απειλή, όμως, της al-Qaeda, παρότι αναμφισβήτητα υπαρκτή και επικίνδυνη,¹² έχει μάλλον μεγιστοποιηθεί. Έτσι, όλη αυτή η βοήθεια κατέληξε να δρα αποτρεπτικά έναντι των εσωτερικών του αντιπάλων, σε οποιοδήποτε επίπεδο και αν αυτοί βρίσκονται. Παρόλα αυτά, η al-Qaeda είναι η μοναδική οργάνωση η οποία κατορθώνει να διαθέτει μία ταυτότητα που διαπερνά τον φυλετικό χαρακτήρα της κοινωνίας η οποία θα πρέπει να αποδοθεί στην εξαιρετικά ακραία, πολωτική και, την ίδια στιγμή, συνεκτική ιδεολογία της.

Πάγια απειλή για το καθεστώς Salih αποτελούν τα ανταρτικά κινήματα, ιδιαίτερα σε μία χώρα όπως η Υεμένη, που το πολιτικό κέντρο δεν ασκεί άμεσο και αποτελεσματικό έλεγχο στην περιφέρεια.¹³ Διαρκής είναι η απειλή των ανταρτών Zaydi, οι οποίοι είναι ευρύτερα γνωστοί με το όνομα της οικογένειας που ηγείται, τους al-Houthi¹⁴ και οι οποίοι ανήκουν κατά κύριο λόγο στους Hashid, αλλά, δευτερευόντως, και στους Baqil. Συντηρητική θρησκευτική ιδεολογία, φυλετική λογική και κυβερνητικό παρελθόν¹⁵ είναι τα χαρακτηριστικά αυτής της ομάδας. Πρόκειται για τους πλέον δραστήριους αντάρτες, οι οποίοι “ταλαιπωρούν” την κεντρική κυβέρνηση για χρόνια. Καθώς όμως το δόγμα τους είναι παρακλάδι του σιιτικού Ισλάμ, η Σαουδική Αραβία τους αντιμάχεται ανοιχτά,¹⁶ με αποτέλεσμα η ισχύς τους να βαίνει σταδιακά μειούμενη. Η (μάλλον μικρή) υποστήριξή τους από το Ιράν¹⁷ συμβάλλει στο να παραμείνουν ενεργοί και επικίνδυνοι.

Σε όλα αυτά θα πρέπει, τέλος, να προστεθεί και ο παράγοντας των δυνάμεων, περιφερειακών και παγκόσμιων, οι οποίες με τον έναν ή τον άλλο τρόπο και σε διαφορετικό βαθμό η καθεμία επηρεάζουν την εξέλιξη και την πορεία της κατάστασης στην Υεμένη. Η Σαουδική Αραβία έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για λόγους κοινωνικούς, οικονομικούς, γεωγραφικούς, θρησκευτικούς, ιστορικούς και γεωπολιτικούς. Πάγιος στόχος της Σαουδικής Αραβίας είναι η αναχαίτιση του σιιτικού Ισλάμ, του οποίου βασικός εκφραστής είναι το Ιράν. Με το Σιιτισμό να αποτελεί ένα από τα βασικά οχήματα επέκτασης της ιρανικής επιρροής, το Ριάντ επιχειρεί να έχει υπό τον έλεγχό του την περιοχή πέριξ των συνόρων του. Βασικό δόγμα της σαουδαραβικής πολιτικής είναι το “διαίρει και βασίλευε”,¹⁸ κυρίως μέσω της πολυεπίπεδης ενίσχυσης διαφόρων ομάδων, φυλών, φραξιών και σεκτών.¹⁹ Πάντως, πληροφορίες εμφανίζουν τη Σαουδική Αραβία να προσπαθεί να μεσολαβήσει μεταξύ των αντιμαχόμενων, χρησιμοποιώντας το βασικό όπλο της: τα πετροδολάρια.²⁰

Παρά το γεγονός ότι η Σαουδική Αραβία έχει τον πρωτεύοντα λόγο στην Υεμένη, υπάρχουν αρκετοί λόγοι για τους οποίους οι ΗΠΑ θα πρέπει να θεωρηθούν σημαντικό κομμάτι του παιχνιδιού για πολλούς λόγους: η οικονομική και στρατιωτική εξάρτηση του Ριάντ από την Washington και η στενή σχέση ΗΠΑ-Υεμένης είναι μονάχα δευτερεύοντες λόγοι, με τους πρωτεύοντες να είναι αυστηρά γεωπολιτικής, γεωστρατηγικής και οικονομικής φύσης. Πρώτον, η σημαντική δράση της al-Qaeda στην περιοχή και, δεύτερον, τα αμερικανικά ενεργειακά συμφέροντα στην ευρύτερη περιοχή γύρω από τον Ινδικό Ωκεανό²¹ ωθούν τις ΗΠΑ να διατηρήσουν και, ενδεχομένως, να ενισχύσουν την παρουσία τους στη χώρα. Πέραν του ζητήματος της al-Qaeda, αναφορά στην οποία έγινε πρωτύτερα, η Υεμένη αποκτά μία ολοένα αυξανόμενη γεωπολιτική σημασία για τις ΗΠΑ, στα πλαίσια του περιφερειακού ανταγωνισμού μεταξύ Washington και Πεκίνου, με το Νέο Δελχί, το Ισλαμαμπάντ και την Τεχεράνη κάθε άλλο παρά απούσες. Τα στενά του Bab al-Mandab κατατάσσονται μεταξύ των πλέον σημαντικών στρατηγικών σημείων λόγω της μεγάλης ποσότητας πετρελαίου που περνά σε ετήσια βάση,²² αλλά και λόγω του γεγονότος ότι συνδέουν τη Μεσόγειο Θάλασσα με τον Ινδικό Ωκεανό, καθώς και την Ερυθρά Θάλασσα με τον Κόλπο του Aden και την Αραβική Θάλασσα.

Συμπερασματικά, η κατάσταση στην Υεμένη είναι ιδιαίτερα τεταμένη. Εάν όμως θέλουμε να αποτολμήσουμε κάποια πρόβλεψη, το πιθανότερο είναι ο Salih να αποχωρήσει αφή-

νοντας πίσω του ένα καθεστώς όχι πολύ διαφορετικό από το δικό του, το οποίο θα στηρίζεται πάνω σε ένα νέο συνασπισμό κομμάτων, ατόμων και, κυρίως, φυλών. Έντονη θα συνεχίσει να είναι η παρουσία των ΗΠΑ και, πολύ περισσότερο, της Σαουδικής Αραβίας, ενώ, κατά πάσα πιθανότητα, οι συνθήκες ζωής και εργασίας των Υεμενιτών δε θα μεταβληθούν ιδιαίτερα.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Εκτός από το ιστορικό παρελθόν, οι φυλές ενδυναμώθηκαν σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό κατά τη διάρκεια του σκληρού εμφυλίου πολέμου και του πολυετούς διαχωρισμού της Υεμένης σε Βορρά και Νότο. Elham Manea, "Yemen, the tribe and the state", al-Bab, 10/10/1996 (Ημερομηνία πρόσβασης: 12/6/2011), <http://www.al-bab.com/yemen/soc/manea1.htm>.
2. Ginny Hill & Gerd Nonneman, "Yemen, Saudi Arabia and the Gulf States: Elite Politics, Street Protests and Regional Diplomacy", Chatham House, Μάιος 2011 (Ημερομηνία πρόσβασης: 11/6/2011), <http://www.chathamhouse.org.uk/publications/papers/view/-/id/1056/>.
3. Εδώ θα πρέπει να σημειωθούν ορισμένα στοιχεία σχετικά τις εν λόγω "άθλιες συνθήκες ζωής και εργασίας". Η Υεμένη έχει πληθυσμό περίπου 24.000.000 ανθρώπους, οι οποίοι υπολογίζεται ότι θα γίνουν σχεδόν 33.000.000 μέχρι το 2025. Με συνεχείς διαμάχες, συγκρούσεις και πολέμους, η Υεμένη έχει ένα εξαιρετικά μικρό ΑΕΠ (\$63.400.000.000 - \$2700 κατ' άτομο), το οποίο δεν επαρκεί για τις ανάγκες του πληθυσμού, σχεδόν ο μισός του οποίου ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Η ανεργία κυμαίνεται περίπου στο 1/3 του εργατικού δυναμικού, το οποίο απασχολείται κατά κύριο λόγο στην αγροτική παραγωγή και την κτηνοτροφία, αλλά και σε τομείς όπως το πετρέλαιο και η επεξεργασία του. Για περισσότερες τέτοιου είδους πληροφορίες σχετικά με την Υεμένη βλ. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ym.html> (Ημερομηνία πρόσβασης: 10/6/2011) και <http://www.census.gov/ipc/www/idb/informationGateway.php> (Ημερομηνία πρόσβασης: 10/6/2011).
4. Πρόκειται ουσιαστικά για συνασπισμούς φυλών με κοινά χαρακτηριστικά. Θεωρούνται από τις ισχυρότερες (αν όχι οι ισχυρότερες) στην Υεμένη. Η παρουσία τους και η ισχύς τους εντοπίζεται κυρίως στο βόρειο κομμάτι της χώρας. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Paul Dresch, "A History of Modern Yemen", Cambridge University Press, 2000.
5. Στις δηλώσεις του, το ηγετικό στέλεχος της φυλής Hashid, Sadeq al-Ahmar, όταν ερωτήθηκε σχετικά με το στρατόπεδο που υποστηρίζει, απάντησε με τη διπλωματική φράση: "Είμαι αδελφός όλων". Oliver Holmes, "The Tribe has spoken: Yemen's power brokers step in", Time, 27/2/2011 (Ημερομηνία πρόσβασης: 12/6/2011), <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,2055720,00.html>. Είναι πάντως γεγονός ότι πριν από κάποιες ημέρες, μέλη των φυλών αυτών εθεάθησαν να πυροβολούν κατά κυβερνητικών κτηρίων. Ahmad al-Haj, "Yemen tribe turns guns against Salih", Huffington Post, 24/5/2011 (Ημερομηνία πρόσβασης: 12/6/2011), http://www.huffingtonpost.com/2011/05/24/yemen-tribe-ali-abdullah-saleh_n_866139.html. Σε κάθε περίπτωση, ο Hamid al-Ahmar προέβη σε δηλώσεις στις οποίες προτρέπει τον πρόεδρο Salih να φύγει από τη χώρα. BBC, "Yemen's Hamid al-Ahmar urges President Salih to leave", 31/3/2011 (Ημερομηνία πρόσβασης: 11/6/2011), <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12917913>.
6. Τα τρία αδέρφια Hamid, Sadeq και Hussein al-Ahmar κατέχουν θέσεις-κλειδιά τόσο στο κυβερνών κόμμα GPC – General People's Congress (ο Hussein, μαζί με πολλά μέλη της φυλής και συγγενείς του, παραιτήθηκε πρόσφατα αλλά διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τις επαφές του) όσο και στο κόμμα Islah

- (αρχηγός του ο Hamid), το οποίο ηγείται της αντιπολίτευσης (JMP – Joint Meetings Party). Τα υπόλοιπα κόμματα της αντιπολίτευσης είναι το Σοσιαλιστικό Κόμμα Υεμένης, η Νασερική Ενωτική Λαϊκή Οργάνωση και το Αραβικό Σοσιαλιστικό Κόμμα Αναγέννησης. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την αντιπολίτευση της Υεμένης, αλλά και σχετικά με το κομματικό σύστημά της βλ. Al Jazeera, “Who’s who in Yemen’s opposition?”, 28/2/2011 (Ημερομηνία πρόσβασης: 9/6/2011), <http://english.aljazeera.net/indepth/spotlight/yemen/2011/02/2011228141453986337.html> και <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/profiles/Yemen.pdf> (Ημερομηνία πρόσβασης: 9/6/2011).
7. Για μία λεπτομερέστερη χρονολογική αναφορά στα γεγονότα της Υεμένης βλ. <http://carnegieendowment.org/publications/?fa=view&id=43756> (Ημερομηνία πρόσβασης: 8/6/2011).
 8. Μεταξύ άλλων σημαντικές θέσεις κατέχουν ο γιος του, Ahmad Ali Abdallah Salih, οι ανιψιοί του, Yahiya Muhammad Abdallah Salih, Tariq Muhammad Abdallah Salih και Ammar Muhammad Abdallah Salih, αλλά και μέλη της φυλής Hashid από το χωριό του (Sanhan), Mihdi Makwala και Muhammad Ali Mohsin). Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Stratfor, “Yemen in crisis: a special report”, 21/3/2011 (Ημερομηνία πρόσβασης: 12/6/2011), http://www.stratfor.com/analysis/20110318-yemen-crisis-special-report?utm_source=SpecialReport&utm_medium=email&utm_campaign=110321&utm_content=read-more&elq=dac3d73d87e44a9c8cccb8d4ef32b1c2.
 9. Ibid
 10. Αν και δεν είναι ακόμα δυνατό να εκτιμηθεί ο βαθμός διασύνδεσης του περιφερειακού τρομοκρατικού πυρήνα στην Υεμένη με το διεθνές δίκτυο της al-Qaeda, η ικανότητά του να διεξάγει επιθέσεις πέρα από τα σύνορά του προσδίδει σημαντική επιχειρησιακή και στρατηγική αξία στην περιφερειακή αυτή βάση. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την al-Qaeda στην Αραβική Χερσόνησο και, ειδικότερα, στην Υεμένη βλ. John Alterman & Rick Nelson, “AQAP in Yemen”, CSIS, 5/11/2011 (Ημερομηνία πρόσβασης: 11/6/2011), <http://csis.org/publication/aqap-yemen>.
 11. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Washington Post, “US announces more security aid to Yemen; Britain to host meeting on nation”, 2/1/2010 (Ημερομηνία πρόσβασης: 10/6/2011), <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/01/01/AR2010010101762.html> και CNN, “Security Brief: Yemen-US aid”, 24/6/2010 (Ημερομηνία πρόσβασης: 11/6/2011), <http://news.blogs.cnn.com/2010/06/24/security-brief-yemen-us-aid/>.
 12. Η AQAP (Al Qaeda in the Arabian Peninsula) θεωρείται το πλέον ενεργό και επικίνδυνο παρακλάδι της al Qaeda, τόσο λόγω της δράσης της, όσο και λόγω της παρουσίας της ως τέτοιας από το καθεστώς Salih. Scott Stewart, “Al-Qaeda’s leadership in Yemen”, Stratfor, 12/5/2011 (Ημερομηνία πρόσβασης: 12/6/2011), http://www.stratfor.com/weekly/20110511-al-qaeda-leadership-yemen?utm_source=SWeekly&utm_medium=email&utm_campaign=110512&utm_content=read-more&elq=d8f40f7cea5e4561830cfff068dc6922.
 13. Εκτός των al-Houthi, αρκετά σημαντική δράση έχουν και αποσχιστικά κινήματα στα νότια της χώρας, τα οποία όμως σε καμία περίπτωση δεν είναι τόσο ισχυρά όσο οι al-Houthi.
 14. Τα γνωστότερα από τα αδέρφια είναι οι Hussein Badreddin al-Houthi, Abdul Malik al-Houthi, Yahiya Badreddin al-Houthi και Abdul Karim al-Houthi. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη συγκεκριμένη “ομάδα” ανταρτών βλ. Al Jazeera, “Profile: Yemen’s Houthi fighters”, 12/8/2009 (Ημερομηνία πρόσβασης: 8/6/2011), <http://english.aljazeera.net/news/middleeast/2009/08/200981294214604934.html> και Ginny Hill & Gerd Nonneman, “Yemen, Saudi Arabia and the Gulf States: Elite Politics, Street Protests and Regional Diplomacy”, Chatham House, op. cit. (Σημείωση τέλους No. ii).
 15. Al Jazeera, “Profile: Yemen’s Houthi fighters”, op. cit. (Σημείωση τέλους No. xiv).
 16. Πολλάκις τους έχει βομβαρδίσει, ενώ αρκετές φορές στρατεύματά της έχουν διασχίσει (επίσημα ή όχι) τα σύνορα με την Υεμένη προκειμένου να συγκρουστούν με τους αντάρτες.

17. Nasser Arrabyee, "Yemen accuses Iran of supporting al-Houthi rebels", Gulf News, 13/6/2008 (Ημερομηνία πρόσβασης: 11/6/2011), <http://gulfnews.com/news/gulf/yemen/yemen-accuses-iran-of-supporting-al-houthi-rebels-1.111595>
18. Ο ιδρυτής και πρώτος Βασιλιάς της Σαουδικής Αραβίας, Abdul Aziz Ibn Saud συμβούλευε διαρκώς τους γιους του "να κρατούν αδύναμη την Υεμένη". Ian Black, "Yemen Crisis: Saudi Arabia in pole position to influence outcome", The Guardian, 5/6/2011 (Ημερομηνία πρόσβασης: 9/6/2011), <http://www.guardian.co.uk/world/2011/jun/05/yemen-saudi-arabia-influence>.
19. Ibid.
20. Stratfor, "Saudi Arabia, a burdened mediator", 7/6/2011 (Ημερομηνία πρόσβασης: 8/6/2011), http://www.stratfor.com/memberships/196432/geopolitical_diary/20110607-saudi-arabia-burdened-mediator.
21. Ο Ινδικός Ωκεανός έχει αρχίσει να μετατρέπεται σε επίκεντρο διαμαχών, συμμαχιών ή, σε κάθε περίπτωση, αλληλεπιδράσεων μεταξύ ΗΠΑ, Ινδίας, Κίνας, Ιράν, Πακιστάν και Σαουδικής Αραβίας. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα βλ. Χρυσούλα Τουφεξή, "Υεμένη και περιφερειακή ασφάλεια: στρατηγικό πρελούδιο στον Ινδικό Ωκεανό;", ΚΕΜΜΙΣ, 20/1/2010 (Ημερομηνία πρόσβασης: 10/6/2011), <http://www.cemmis.edu.gr/images/Flashpoints/epanal11.pdf> και Oil Price, "Media and Political hysteria over Yemen hides a deeper strategic Matrix of long-term importance", 19/1/2010 (Ημερομηνία πρόσβασης: 10/6/2011), <http://oilprice.com/Geo-Politics/Middle-East/Media-and-Political-Hysteria-Over-Yemen-Hides-a-Deeper-Strategic-Matrix-of-Long-Term-Importance.html>.
22. Με υπολογισμούς του 2009, 3.200.000 βαρέλια πετρελαίου προερχόμενα από τον Περσικό Κόλπο διασχίζουν τα στενά με προορισμό την Ευρώπη και τις ΗΠΑ. <http://www.eia.gov/oog/info/twip/Mar%202.pdf> (Ημερομηνία πρόσβασης: 11/6/2011).